

LJUBLJANA

BEOGRAD

ZAGREB

CELJE

ISTRA.

TRST

GORICA

MARIBOR

KOROTAL

KAJER 1942

ZALOŽIL IN IZDAL JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

Št.: 5

Š O T O R S K A K N J I Ž N I C A

POŠILJA: IVAN UČENIKOV

. . .

V S E B I N A

x ^x x	PREDSMRTNICA SIMONA KOSA	: 80
France Bevk:	KRISTONOSEC.....	Str.: 82
R.H.	: ČRNI PAJEK (Nadalj.).. "	: 85
Lojze Golobič	KLIC IZ DOMOVINE..... "	:115

. . .

KAJER 1942

ZALOŽIL IN IZDAL JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

COPYRIGHT BY JUGOSLOVANSKI ODBOR IZ ITALIJE

DECEMBER

PREDSMRTNICA SIMONA KOSA

Na lanski sveti večer so laški razbojniki ustrelili pet slovenskih junakov: Viktorja Bobeka, Ivana Ivančiča, Ivana Vadnjala, Josipa Tomažiča in Simona Kosa. Na predvečer svoje junaške smrti je slovenski junak Simon Kos v kletki spesnil tale izliv svoje plemenite duše in v preroških besedah popisal poznim slovenskim rodovom najtežji ali obenem najslavnejši del njegove zgodovine. - Njegova pesnitev se je po njegovi smrti razmnožila v tisoče in tisoče izvodih in skoro slednji slovenski vojak v italijanski vojski jo je nosil s seboj kot zadnjo oporoko slovenskega fanta - junaka.

Lansko leto na Tolminskem,
sredi naših lepih gor
Nemškem Rutu zgodovinskem,
smo pripravljali upor.

Hitler je nekoč nalahko
zvedel tudi že za nas,
pa povedal kar na kratko:
"V rajh imeti hočem vas!"

Vse povsodi je zdaj vojna,
ker pač moda taka je;
pa je naša vas pokojna
slednjič prebudila se.

Pa smo neki dan seveda
vkup se zbrali na posvet;
besedo dala je beseda,
smo zvolili komite.

Za upor pa, strela božja,
je potreben municjon;
treba drugega orožja,
treba tudi je patron.

Ta problem pa prek' konfina
se je ugodno uredil;
Pričala bo zgodovina,
ko bo zmagal Sir Churchill.

Neki dan pa kar nenadno
je med člane treščil glas;
prezident je šel na hladno,
prišli bodo še po nas.

Slabo rado se uresniči,
star pregovor govori.
Res dospeli so biriči
in odgnali pol vasi.

Bil zaprt je Daksov Tone,
ki nikoli sanjal ni,
da v Rutu rebeljone
drugi so pripravljali.

In Dominik, ki ponoči
lojtre v okno je postavljaj,
on svobodi ni bodoči
nikdar še poti pripravljaj.

O Francu Kleču, kaj bi pravil;
ni bil štet med naše vrste!
ni s politiko se bavil,
ker ima predolge prste.

Dolgi Angeli po pomoti
je dva mes'ca vaječi sedel;
on nedvomno o zaroti
ni popolnoma nič vedel.

Poleg teh je tudi Lado
bil dejan med štiri stene,
pa se zmazal je še gladko,
ko da skuhal ni nobene.

Od vojakov iz Turina
brat Ciril je bil prigan;
češ gotovo vsa družina
delala je proti nam.

Lahko rečem brez podlage,
ali boljše radi ničā,
radi neke rdeče špage
so prijeli moj'ga strica.

Vsi, ki so do tu našteti,
kmalu so spuščeni bili;
smo pa huje prizadeti
ti, ki bodo zdaj sledili.

Tone Koder iznenada
je čez mejo jo pobrisal;
čez par dni iz Beograda
materi je pismo pisal.

Ludvik, ta ti je od sile;
še gospodo je nabrisal;
"E un grosso imbecille,"
je sodnika reči slišal.

In pa radi neke škatlje
je v konfinu Miha Beguš.
Ta zdaj misli na prijat'lje,
kakor abesinski Neguš.

Ludvika in Franca tudi
je kvestura obdolžila,
da sta pri zaroti hudi
tudi vdeležena bila.

Brata moj'ga in pa mene
so tu notri obdržali.
Zdaj pa nade ni nobene,
da bi prosti b'li kaj kmali.

Slednjič tudi Rejc in Mirko
za zidove sta dospela,
ker sta baje celo zbirko
raznega orožja imela.

Na kvesturi nečloveško
so nas topli kot živali;
Mučili po srednjeveško
in poleg še zasram'vali.

Pred sodniki je pa bolje,
kakor na kvesturi bilo;
kar priznal si preste volje,
niso delali nam silo.

Franc se dobro je obnašal,
so se mu samo smejali
kadar je sodnika vprašal
kol'ko let mu bodo dali.

Meni je sodnik omenil,
da me ima za špijona;
pa sem sam pri sebi sklenil:
da se bom naredil ...na.

Zdaj pa čaka nas obsodba,
ki bo v Rimu izrečena;
šele takrat naša zgodba
bo do konca dovršena.

Še bo luštno, le z nasmehom
Rutarji, ker še veseli
tam pod Rejčevim orehom
zbrani bomo vsi sedeli.

K R I S T O N O S E C

(France Bevk)

Sveti Krištof - tako pripovedujejo pri nas - je bil doma iz Rovt, kjer živijo najmočnejši ljudje. Bila sta ga sama sila in moč; ko bi moral biti za pastirja, je bil že za hlapca. Zrasel je, tedaj pa je vse polomil, ker mu je prišlo v roke, zato so ga imenovali Vsezdobil. Po duši je bil krotek in dober kot ovca, vendar se ga je vse balo in ga nihče ni hotel imeti za hlapca.

On pa nič, ni mu bilo huđo zaradi tega, imel je eno samo željo, da bi služil najmočnejšemu gospodu pod soncem. Tedaj je slišal, da se tolminskega grofa vsi bojijo, on pa bisago čez ramo pa naravnost na Kozlov rob. Ker ga niso pustili pred grofa, da se mu ponudi za hlapca, je snel velika železna vrata, jih vzal pod pazdžo in stopil v dvorano. Grof, ki je bil sicer huđ in odljuden, se je začudil taki moči; Vsezdobil mu je ugajal, kakor bi trenil, sta bila zgovorjena. Za hlapca mu bo, težko orožje, ki ga ni moglo dvigniti deset galjotov, bo nosil za

njim. Ako izve, da on ni najmogočnejši pod soncem, mu poreče: zbogom, pa brez zamere! - in odide svojo pot.

Dolgo mu je zvesto služil, bila sta zadovoljna grof in hlapec, morda bi bil do smrti ostal pri njem; pa se je zgodilo, da je prišel v grad neki Tolminec. Tolminci pa radi kolnejo - in komaj je ta odprl usta, že je rekel: "Hudič!"

Grof, ki je imel velikih grehov nič koliko, se je hudiča bal, zato se je naglo prekrižal.

Četudi je to storil na skrivaj, ga je Vsezdobil vendar opazil. V Rovtah so bili takrat še na pol pogani in Vsezdobil je vedel o peklju in nebesih toliko kot nič.

"Zakaj si se pokrižal?" je vprašal grofa.

Grof pa se je zbal, da izgubi krepkega hlapca. Zvijal se je in izgovarjal, a nič ni pomagalo, slednjič je moral z resnico na dan.

"Pokrižal sem se, da vzamem hudiču vso moč in mišne more škodovati," je rekel.

"Ha!" se je zavzel hlapec. "Ti se bojiš hudiča?"

Grof je pritrnil in ni zadrževal velikana, ko je šel od njega, zakaj bila sta takojčmenjena.

Vsezdobil je poslej iskal hudiča, da se mu ponudi v službo. A nihče Tolminec ni vedel, kje bi ga našel, četudi so ga zmeraj imeli na jeziku. Vpraševal je po njem po vseh krajih, nazadnje ga je srečal na samotni nekje v tribuški dolini. Bil je črn kot kak oglar, a majhen kot škkrat. Orjak ga seveda ni poznal.

"Kam pa, kam?" ga je vprašal zlodej.

"Hudiča iščem."

Vrag ga je nesaupljivo pogledal, takega velikana se še peklenšček boji.

"Kaj bi mu hotel?"

"Za hlapca bi se mu ponudil," je rekel Vsezdobil. "Slišal sem, da je najmogočnejši pod soncem."

To je sinu temé dobro delo in je kar koj priznal:

"Jaz sem hudič."

In sta se domenila kakor prej s tolminskim grofom. Ako orjak izve, da hudič ni najmogočnejši pod soncem, ga zapusti.

Vsezdrobil je hodil za vragom, ki je pobiral duše, držal mu je vrečo, da jih je metal vanjo. Sledil mu je čez drn in strn, bil mu je v vsem poslušen kot zvest hlapec svojemu gospodarju.

Nekega dne pa sta prišla v baško dolino; na enem izmed številnih križpotij sta zagledala križ pred seboj. Hudič se je stresnil in ni hotel mimo njega, napravil je velik ovinek.

"Zakaj si se ognil križu?" ga je vprašal orjak. "Zdi se mi, da se ga bojiš."

Hudič je mencial, tvezel to in ono, le resnica mu ni šla z jezika. Vsezdrobil pa ni odnehal, zakaj dišalo mu je, kako je s stvarjo, slednjič je zlodej priznal, da se boji križa, na katerem je Bog umrl.

In sta se ločila.

Vsezdrobil je šel svojo pot, a je kmalu spoznal, da je bilo laže najti vruga kot Boga, ki ga ima le malokateri v srcu in na jeziku, nikar da bi vedel zanj.

In je nekega dne prišel na Gorsko planoto, ki je bila takrat porasla z gozdovi, polna skal in votlin. Pri Pečinah nekje je naletel na puščavnika, ki je klečal na goli skali in molil.

Pozdravil ga je in nagovoril:

"Povej, kje bi našel Boga!"

"Boga iščeš?" se je začudil puščavnik. "Do Njega te ne privedejo noge, najdeš ga s svojimi deli."

"Kaj naj storim?"

"Posti se!"

"Ukaži mi kaj drugega?" je rekel Vsezdrobil. "Moje telo ne prenese postaja."

Puščavnik mu je imenoval druga dela pobožnosti in zatajevanja, a velikan je pri vsakem odmajal z glavo.

Starec se je zamislil.

"Pojdi tod naravnost!" mu je nato pokazal z roko. "Prišel boš do reke. Ljudje, ki prihajajo z one strani, iz Šebrelj in drugih samot, pogosto u-

tonejo, ko jo hočejo prebresti. Velik si in močan, prenašaj jih čez vodo! Bodi hlapec vsakogar, tako boš našel Boga."

Velikan je šel skozi gozd, se spustil po bregu in prišel do Idrijce. Ob vodi si je postavil kolibo, v kateri je spal, odlomil si je mlado drevo, da bi mu bilo za gorjačo. Vse dneve je prečepel ob reki in pričakoval potnikov. Štuporamo jih je prenašal z brega v breg... Minevala so leta, vse zdrobil se je postaral.

Nekega večera je ležal v kolibi, ko je zaslišal otroški glas.

"Pridi, prenesi me!"

Stopil je k vodi, pogledal sém, pogledal tja, nikjer nikogar. Morda se je motil. Znova je legel, vnovič je slišal isti glas kot prej:

"Pridi, prenesi me!"

Zopet pogleda - nič! In ko je v tretje zaslišal klic, je zagledal otroka, ki je stal ob vodi.

Vzel ga je na ramo in stopil v reko.

Otrok pa je bil z vsakim korakom težji in težji, da so se mu šibila kolena in so ga zapuščale moči. Voda pa je naraščala, segala mu je do kolena, potem do pasu, slednjič do ramen. S poslednjimi silami je dosegel nasprotni breg in otroka postavil na tla.

"Glej, glej!" se je čudil. "Tako otročé, a kakor da sem ves svet nosil na plečih."

"Boga si nosil," mu je dejal otrok, "ti, Kristonosec, kakor se poslej imenuj! In ako mi ne verjameš, vsadi gorjačo, ki jo imaš v rokah! Jutri se ti odprejo oči."

Otrok je izginil, Kristonosec pa je zasadil gorjačo v zemljo, legel in zaspal. Ko se je prebudil, je zagledal košato drevo, ki je bilo zraslo iz gorjače, na vejah pa so viseli krasni sadovi.

Velikan je spoznal, da je nosil najmogočnejšega Gospoda. Srcé se mu je napolnilo z radostjo, sklenil je, da bo samo njemu služil. Odšel je v gorro, na ravnico, ki jo je poraščal gozd, in postal puščavnik.

Ko je umrl, so na njegovem grobu sezidali cerkev, ki še dandanes stoji. Na njeni vnanji steni je naslikana njegova podoba, ki sega od tal do cerkvene strehe.

GRANI PAJEK (R.H., poslovenil Učenikov)
(Nadaljevanje)

"Tudi tega ne vem. Nekega dne mi je gos. od Pellitan dejal, da bo sedaj nekaj časa njegova žena prihajala po pošto in mi je damo tudi predstavila."

"Kaj se vam ni zdelo čudno, da je gospod Pellitan za svojo ženo poiskal drugo stanovanje? Zakaj, mislite, da je to napravil?"

"Seveda se nam je zdelo čudno, pa nismo spraševali, ker gospodu Pellitanu ni bilo všeč klepetanje. Da je ostajal po več časa od doma, ni bilo nič novega, kajti tako je delal ves čas, odkar smo ga poznali. Prej smo mislili, da ima kako ljubico. V začetku ni prihajal po pošto, njegova pošta poprej tudi ni bila tako številna,"

"Kdo mu je snažil stanovanje?"

"To sem delala jaz, največkrat ob nedeljah, če je bil doma. Ali on je bil zelo snažen človek in sem imela pri njem kar malo dela. Mogoče je, da mu je snažila tudi njegova žena."

"Kaj je prihajala z njim v stanovanje?"

"Večkrat so prihajale dame, navažno skrbno zakrite. Njegove žene nisem nikoli opazila med njimi, mogoče pa je, da je prihajala."

Gospod Monnier je napravil majhen odmor -- izgledalo je, da je z zasliševanjem zelo zadovoljen -- potem pa je čisto prirodno dodal:

"Kaj je imel gospod Pellitan kakšnega sovražnika - v hiši ali zunaj?"

"Res ne vem, če je imel kakšnega sovražnika. V hiši gotovo ne, naši najemniki živijo sami zase - drug za drugega se ne zanimajo. S služinčadjo raznih strank je pač večkrat prišel v navskrižje, ali ta dekleta, so vsa tako neolikana."

"Ali bi bila - po vašem - lahko katera izmed deklet udeležena pri umoru?"

Hišnica je na to vprašanje vsa vsplamtela in skoro ogorčeno odgovorila: "Oh, gospod sodnik, kako vam more kaj takega pasti v glavo? Ne, ne, dekleta so gotovo predrzna in jim vse mogoče neumnosti brenčijo po glavi, ali zločinke niso."

Gospod Monnier je nato stavil še nekaj vprašanj, ki jih je hišnica odgovorila zadovoljivo. Iz vsega je preiskovalni sodnik razvidel, da je

govorila resnico, ker ni nikoli zašla v protislovje. Mogoče je nekatere stvari zamolčala, ker je o njih nihče ni vprašal. Na koncu je preiskovalni sodnik še vprašal:

"Kako dolgo je že od poroke gospoda Pellitana?"

"Približno dve leti, mogoče kaj več, več ko tri leta pa gotovo ne. Vem, da smo pred tremi leti belili hišo in takrat še ni bil poročen."

Preiskovalni sodnik je hišnici prečital zapisnik, nakar ga je ona podpisala. Nato pa jo je odslovil.

"Kakšen vtis imate sedaj, gospodična Rebell," je vprašal gospod Monnier

Detektivka je vstopila iz svojega skrivališča in odgovorila: "Meni se samo čudno zdi, da se gospa Pellitan še ni javila na policiji. Kaj ničesar ne ve o vsej stvari? - To je zelo malo verjetno."

Preiskovalni sodnik se je vgriznil v ustnice in je naporno premišljeval. "Kar je pripovedovala hišna - mislim bo točne. Kaj pravite?"

"Da, jaz bi jo samo še vprašala, če ne ve za stanovanje gospe Pellitana."

"Tega pa bi gotovo ne vedela; umorjenec bi gotovo ne pustil pogledati v njegove karte."

"Lahko pa je mogoče, da bi to zvedela čisto slučajno. Taki slučajji niso tako redki."

"Gotovo, da so tudi taki slučajji mogoči. Ampak jaz računam tako-le: Gospod Pellitan je hišnici in njenemu možu dajal tako bogate napitnine, da se za njegova pota nista nič zmenila. Mogoče je celo, da se zanj nista brigala tudi iz previdnosti, da ne bi jima bilo treba nekega dne dajati neprijetnih odgovorov! Mogoče sta se ga tudi bala. Hišnik Forgeron je najbrže prevzel službo vratarja samo radi lepšega. V majhni hiši taka služba ne prinaša dohodkov, da bi mogel dostojno živeti. Zato smatram, da je zaposlen tudi izven hiše in je samo zvečer doma. Lahko bi ga zaslišal, dvomim pa, da bi se izplačalo."

"Kaj ni lahko mogoče, da je bil v službi oderuha Pellitana?"

Gospod Monnier se je porogljivo smehljajal, ko si je prižigal cigareto:

"Vi ste, gospodična, v glavnem opazovali samo ženski svet. Zato tudi radi prenesete svoja opazovanja na zločinkah in pustolovkah, na moški svet. Dejstvo je, da ženske skoro nikoli ne delajo same, medtem ko si

moški vzamejo pomočnika samo takrat, če drugače ne gre. Pri tako tihi zadevici kakor je izsilevanje v resnici ni treba pomočnika. Svoji žrtvi enostavno pišemo: Pri nekem človeku, ki je na slabem glasu sem videl stvari, ki vam lahko grozovito škodujejo. Imenovani jih želi prodati za primerno vsoto. Če mi toliko in toliko plačate, vam jih preskrbim ne da bi za stvar kdorkoli kaj izvedel. - Zakaj bi pri takem delu rabil vartarja, ki je najbrže mali rokodelc - in bi mu bil pri stvari same v napatje, posebno v slučaju, če bi enkrat ne šlo vse gladko. Iz strahu pred izgubo ugleda navadno taka izsiljevanja uspejo. Seveda je tudi nekaj takih izsiljevalcev, ki žrtvi pretijo s smrtjo, in celo nekaj takih je, ki pretnjo tudi izvršijo. Po navadi pa so to samo strašilni streli, - kljub temu, da se taka pisma večkrat čitajo s strahom in grozo."

"Če bi imeli nekaj teh pisem pri roki, bi prišli znatno naprej. Pellitan je gotovo nekaj takih pisem zapustil."

"Čisto gotovo. Mislim pa tudi, da bi nas najdena pisma tujih oseb lahko pripeljala na dobro sled. Moj tajnik jih še urejuje. Strokovnjak za rokopise poskuša ugotoviti njihovo starost in pa zlasti pisca tistih dopisov, ki so brez podpisa, kar nam povzroča še največ preglavic."

Gospodična Rebell ni na te besede nič odgovorila, ali pogled, s katerim je ošvrknila elegantnega preiskovalnega sodnika ni ravno pričal, da ima preveč spoštovanja do njegovih razlag. Kolikšna pedantnost si je dejala, kako mora biti človek tako neročen. Medtem pa prepuščamo morilcu dovolj časa da jo odkuri. Ali sodnik se ni zdel tako okoren, kakor je malo poprej mislila. Mogoče pa dela po kakem posebnem sistemu, kajti nenadoma je vprašal:

"Kaj se vam zdi da je najvežnejše pri celotni izpovedi hišnice?"

"Da se gospa Pellitan še ni javila, kakor sem vam že enkrat rekla."

"Tudi jaz tako mislim; in kako si razlagate to okolščino?"

"Ja - tu se pojavlja cel kup možnosti in razlag. Mogoče je bolna ali na potovanju, mogoče sploh ne čita časnikov, ne opazuje plakatov, se ne briga za soseščino i. t. d. Na dvojno življenje Pellitana je navajena, mogoče pa je v stvar tudi posvečena, njegova sodelavka, ki se iz bojazni pred kaznovanjem skriva."

"Temu zadnjemu vašemu mnenju se tudi jaz približujem," je dejal Monnier in si prižgal novo cigareto. "Nič ne vemo, kdo je ta ženska, ali eno je gotovo: naj bi kriva ali ne, najti jo bo treba! Ali bi hoteli vi to prevzeti?"

"Zame samo bo to vsekakor malo preveč," je odgovorila detektivka.

"Samo v toliko, v kolikor bi bili udeleženi pri preiskavi in zasledovanju; ukrepi so seveda stvar preiskovalnega sodnika," je odvrnil gospod Monnier precej ošabno in gledal čez gospodično Rebell skozi okno. Na svoj položaj je bil izredno ponosen; zdelo se mu je, da ga gospodična Rebell ne spoštuje za dosti, čeprav je čisto navadna policajka. "Podrobnejša naročila boste še prejeli, gospodična; gospod Leduc vam bo povedal, kaj vam je storiti v nadalje."

Tako je bila torej odslovljena in je zapustila sodišče precej razočarana. Za vse njene napore ni dobila od preiskovalnega sodnika niti malo priznanja! In kaj ni ona edina pripomogla, da so zaslišali hišnico Forgeron... Ali ni ona odkrila markizo Touars, ki je vsekakor v neki zvezi z umorom, če že ni sama tudi morilka... Inez je sprevidela, da po tej poti ne bo mogla dalje. Ona je lahko udeležena samo na delnih uspehih - celoto bodo knjižili v dobro njenim šefom.

Ker je bila precej častihlepna, so jo ta dejstva močno potrla. Ali samo nekaj minut, ko je stopicala čez bulvarje jo je popadla ta potolčenost. Potem pa je energično stresla z glavo, stisnila pesti, parkrat krepko odročila in skozi zobe bruhnila: "Morilca moram jaz najti - v osmih dneh ga moram imeti, ali pa sem za vse večne čase zapacala najsijajnejšo priliko."

Kar prav ji je prišlo, da je našla detektivka Jules Martina pri svoji teti, ko se je proti poldnevu vrnila. Detektivu je bilo ponižanje gospodične Rebell razumljivo, tudi sam je moral na tem trpeti, predno je njegov "nos" dobil priznanje. Zato je ogorčenje gospodične Inez proti protekcionizmu sprejel bolj na lahko in ga poskušal preusmeriti na šaljivo plat. Nasprotno pa se je teta Zephirenne s vso silo svoje ženskosti postavila na stran gospodične Rebell in pošteno okračala preiskovalnega sodnika, gospoda Leduca in razne druge policijske osebnosti.

"Težka zadeva, najti morilca," je dejal gospod Martin. "Če ste si zato odmerili osem dni časa, je to zelo hvalevreden sklep, ampak tudi nič drugega. Mogoče vam bo sreča mila."

"Kaj bi vi storili na mojem mestu?" je vprašala Inez, ki po razgovoru z detektivom ni bila več tako sigurna v izvedljivosti svojega sklepa.

Gospod Martin se je igral z namznim nožem in zdelo se je, kakor je to bila njegova navada, da govori sam sebi. "Jaz bi se zlasti zanimal za markizo Touars in poskušal kaj poizvedeti tudi pri njeni služinčadi. Včasih sta gospoda in služinčad v take zločine povezana... In skoro slutim, da bi se po tej poti dokopal samega morilca. Iz vaših besed sklepam, da smatrate markizo za morilko. Jaz nisem tega mnenja." Zopet se je detektiv poglobil v razmišljanje, natà pa hipno dejal:

"Kaj poznate moža markize?"

"Ne!"

"Potem bi se jaz z njim poskušal seznaniti."

Gospa Zaphirienne je med tem zopet pograbila za svoje pletenje in našla, da je čas, da tudi ona kašno reče. "Kaj pa je z dragoceno podvezo, o kateri ste pripovedovali?"

"Je pri preiskovalnem sodniku. Zaman so po vsem Parizu spraševali, -- kdo sta kupec in prodajalec."

"Situacija umora samega je nenavadna kot le kaj," je povzel besedo Martin, "in bi morala naše kriminaliste spametovati. Enkrat sem v šali pripomnil, da boste vi rešili uganko umora, in jaz še danes verujem, gospodična Rebell, da vam bo uspelo."

"Upajmo najboljše!" je odvrnila detektivka, "jaz bom takoj pričela." Odpravila se je v svojo sobo in takoj telefonirala v pansijon Dupont z namenom, da se pogovori s sobarico markize, gospodično Blanche Dupont. Po nekaj minutah se je oglasil tenak, radoveden glas.

"Tu Blanche Dupont - kao tam?"

"Tu je tvrdka Faber, zaloga čipk," je odgovorila detektivka. "Gospodična Blanche, jaz sem dama, ki je zadnjič z vami govorila zaradi čipk. Kaj mislite, da bi bilo pametno, če se jutri doplodne zglasim?"

"Dober dan, gospodična," je odgovorila sobarica, "imate pa v resni-

ci smolo. Milostljivo sem temeljito obdelavala in sedaj tudi ni več tako nepristopna..."

"Jaz imam tudi že dražesten ovratnik za vas pripravljen," jo je prekinila Inez.

"Najlepša hvala, draga gospodična, ali markiza jutri odpotuje."

"O, kako neprijetno;" sedaj pa je treba čim bolj previdno zvedeti za cilj potovanja, si je dejala Inez. "Markiza bo gotovo vso zimo prebila nekje na jugu. Potem ni za misliti na kako kupčijo."

"Ne, odpotuje samo za nekaj dni v Besançon."

"O, gotovo domov, v grad Touars, kaj ne?"

"Oh, kje pa!" Sobarica se je zasmejala. "Grad je že dolgo v razvalinah, nekje v Birenejih, ne, gre na obisk k sorodnikom."

"Kaj potujete z njo, če ne bi prišla jutri k vam?"

"Jaz ostanem doma, milostljiva potuje sama, niti gospod je ne bo spremljal. Vlak odpelje šele ob desetih zvečer, tako da čez dan ne bom nič prosta, posebno, ker ob takih dneh je dela čez glavo!"

"Potem se bom pa drugi teden oglasila. Prej vam bom pa še telefonirala, gospodična Dupont. Na svidenje!"

"Na svidenje gospodična! Vi kar pridite v naslednjih dneh, bom že poskrbel, da bo kaj kupčije." Čipkasti ovratnik in provizija sta napravila pri sobarici svoje uspešno delo.

Gospodična Rebell je zadovoljno odstavila slušalko. Kar je tu slišala je vredno dobrega premisleka. Markiza Touars nenadoma odpotuje - za nekaj dni - hm - in celo v neposredno bližino meje, od koder je po kratki avtomobilski vožnji že lahko - v Švici, če bi bila železniška vožnja prenevarna. Na vsak način se ji mora pridružiti.

Telefon je zazvonil. Oglasil se je gospod Leduc, ki ji je sporočil, da ji je preiskovalni sodnik Monnier za enkrat dovolil, da dela po lastnih prevdarkih. - To se pravi, to je Inez takoj uganila, nič drugega, kakor da sedaj ne ve kaj bi drugega storil. Vendar jo je vest razveselila že zato, da ji ne bo treba molelovati dovoljenja za potovanje. Kaj, če bi ji gospod Monnier potovanje prepovedal?

"Gospod komisar," je še dejala detektivka v telefon, "ali lahko dobim

za jutri dopoldne stražnika Gozлана kot spremljevalca, preoblečenega v civilno obleko?"

Najprej je pregledal seznam zaposlenega osebja, nato je pritrdil in dodal: "Posebno ga ne boste veseli. Je sicer močan kot medved, ali je njegova inteligenca precej šibka."

"Za moje delo bo kar dober."-

Gospod Martin, ki je celoten razgovor slišal skozi tanko steno, ji je pri večerji dejal: "S hišnicami markize ste precej intimni?"

"Če hočete med odličniki kaj zvedeti, potem je najboljše obrniti se na služinčad. Če pridem v hišo z najnovejšimi modnimi izdelki, se navadno odprejo vrata tudi v salon. Najbolj nezaupljivi ljudje padejo na ta trik, ker se jim strašno dopade, da se trgovci tržejo za nje."

"In kaj nameravate z Gozlanom?"

"Ah, nekaj mi je padlo v glavo, pa si še sama nisem v svesti kako in kaj."

VI.

Okoli enajste ure dopoldne naslednjega dne, bi lahko opazili koracati čez bulvar Malesherbes zakonsko dvojico, ki je izgledala kakor da prihaja nekje iz južne Francije. Mož je stopical v visokih škornjih, oblečen je bil v težko domačo suktnjo, na glavi pa je imel zelen lovski klobuk, pod njim je začudeno gledal v svet zdrav, rdeč kmečki obraz z ogromnimi rjavimi brki. Žena je bila majhna, suha, celo privlačna, če bi njen upadel, bleđ in izdelan obraz, kakor tudi slabo počesani lasje in črn klobuk s kričečimi rožami, ne kazal že neko napredujočo starost. Tudi ona je bila obuta v visoke škornje, oblečena v temnomoder jopič s širokim kmečkim krilom in volnenim predpasnikom, kakršni se nosijo v teh krajih. Z obema rokama je držala krilo navzgor zaradi velikega blata tako visoko, da so se mogle videti svetlomodre volnene nogavice. Marsikdo se je za trenotek ustavil in z dobrodušnim smehljajem opazoval par, ki se pa ni za nič drugega zanimal, kakor za hišne številke. Pred hišo številka 18, kjer je stal pansijon Poupon, sta se za trenotek ustavila, nato pa je

žena še vedno z visoko privzdignjenim krilom vkorakala na dvorišče, se priklonila hišni, ki je ravno urejevala došlo pošto. Nato je kmetica poklicala moža z močnim kmečkim povdarkom.

"Ali bi mogla midva govoriti z g.markijem Touars?" je vprašala kmetica.

Hišnica je nakej trenutkov z začudenjem opazovala par, kajti ta je bil v tem elegantnem okolju še bolj smešen, kakor zunaj na cesti, in odgovorila nato: "Kaj pa hočeta od njega?"

"Iščeva službo za vrtnarja, on bi ga rabil."

Hišnica je zadovoljivo pokimala. Dvojica je izgledala kot pravi kmečki par. Sami hišnici se je zdelo, čeprav je bila malomeščansko oblečena, da je v primeri s to kmečko dvojico, elegantna Parižanka, in zato je vljudno odgovorila: "Pojdita po stranskem stopnjišču v drugo nadstropje."

Čuden par je tiho in poslušno odkoracal, navidezno v zadregi, v drugo nadstropje. V hiši je vladala popolna tišina. Debele preproge po hodnikih so udušile vsak korak in vrata so se zapirala brez šuma. Dvojica je stala kake četrt ure popolnoma tiho, ko ju je zasačilo mlado deklo z avbo na glavi in omelom v roki. Bila je to Blanche Dupont.

"Na?" je zajedljivo zamrmrala: "Kaj pa hočeta?"

"Rada bi govorila z g.marki Touars, ljuba gospodična. Povejte nama prosim, kje bi ga našla," je odgovorila žena in se večkrat poklonila s kolenom.

"Javila vaju bom njemu, ampak kdo pa sta?" Sobarica je vprašujoče ogledavala moža. Ali izgledalo je, da nosi v tem zakonu hlače žena, kajti odgovorila je: "Midva sva zakonska dvojica Lavasseur iz Alansona pri Poitiers."

"Prijavila vaju bom, počakajta malo časa." Sobarica je izginila, pa se je tudi hitro vrnila. Pomignila je obema in dejala: "Z gospodim markijem bosta lahko govorila. Pojdita v sobo naravnost!"

Oba kmetska človeka sta nekoliko boječe stopila v sobo, ki je bila opremljena v slogu orientalskega salona i s strahom obstala v bližini vrat. Iz enega številnih naslanjačev se je dvignil elegantno oblečen gospod pod petdesetih let, stopil je k okrogli mizici, se z roko oprl na njo.

in dejal: "Vi dva sta Lavasseur in sta hotela govoriti z menoj. Kaj pa bo takega?"

"Slišala sva, gospod marki, da potrebujete vrtnarja - samski par. - Moj mož je izučen vrtnar in sadjar in tudi jaz se zastopim na lehe s - povrtnino," je odgovorila žena z mnogimi pokloni.

"Ne potrebujem nobenega vrtnarja, ker sploh nimam vrta," je odgovoril marki. "Kdo vaju je pravzaprav poslal k meni?"

"Kar sama sva prišla in nobeden naju ni poslal in tudi ni treba da bi nas poslal. Ampak mogoče se ne dopadeva gospodu markiju, ker naju neče vzeti v službo. Lahko rečem, da sva oba zelo pridna in da bova vse storila, da boste z nama zadovoljni. Če bi najin zadnji gospodar ne umrl in njegova grajščina ne bila prodana, bi oba še zmeraj sedela tam. Gospod marki, pa otrok tudi nimava nič," je zatrjevala žena gostobesedna.

Marki je postajal nestrpen, večkrat je odklonilno zamahal z desnico, ne da bi prišel do besede. Končno je dejal: "Dejal sem vama, da ne potrebujem nobenega vrtnarja in da ga tudi v bodoče ne bom potreboval. Pojdita! Nimam časa! No, ali bo kaj? Ven!"

Žena se sprva s tem ni hotela zadovoljiti in je že odpirala usta, da bi ugovarjala. Zadržanje aristokrata pa ji je pognalo v kosti toliko spoštovanja, da se je globoko poklonila in mōlče zapustila sobo, medtem ko je njea mož kot polit mucek tapljal za njo. Šla sta po bulvarju Mallesherbes do prve stranske ulice, v katero sta zavila. Medtem ko sta došle kakor nema hitela dalje in jima je bil jezik kot prilepljen, je žena nenadoma spregovorila v pravem pariškem narečju: "Kaj nisem rekla, Gozlan, da naju bodo pustili v hišo brez vsakega sumničenja?"

"V resnici gospodična Rebell, kar imenitno ste jo pogruntali," je odgovoril Gozlan. Naši čitatelji so gotovo že zdavnaj uganili, da sta bila kmečti par gospodična Rebell in stražnik Gozlan. Gozlan je nadaljeval: "Ne gre mi v glavo, kaj ste pravzaprav hoteli doseči s tem obiskom!" "To tudi ni tako važno, Gozlan, ampak da ne boste kaj slabega mislili, vam zaupam, da mi je bilo mnogo na tem da vidim in govorim z marki-jem. Žalibog je bil razgovor zelo kratek in moja pričakovanja so se precej izjalovila. Pričakovala sem namreč, da se bo pojavila tudi markiza

in se vmešala v razgovor."

"In zakaj ste to mislili?"

"Mislila sem si pač, in kakor vidite sem se zmotila. En sam pogled na sobarico mi je zadostoval kot dokaz, da je markiza doma."

"En sam pogled? Kaj se to na služinčadi pozna, da je gospoda doma?"

"Da, na nosu!" Ampak šalo na stran. Če služinčad v boljših hišah več časa opazujemo, potem ni težko po obnašanju uganiti, ali je gospodar doma, ali ne. Povedati, kako se to spozna, je težko, ampak jaz sem se le zelo redko zmotila."

"Zakaj vas pravzaprav zanima marki?"

Detektivka je nekaj trenutkov molčala v dvomih, ali naj bi svoje načrte razodela ali ne. Ker pa Gozlan ni bil posebno brihten človek, se ji ni bilo treba bati, da bi ji prekrižal njene namene ali izžlobudral njene načrte. Zato mu je odgovorila: "Gotovo vesta, da smatram, da je markiza Touars vpletena v umor. Trenotno bi rada zvedela, ali je tudi njen soprog v stvar vmešan. Najbrže ne."

"Najbrže pa niti ne veste, gospodična Rebell, da preiskovalni sodnik vaših zasledovanj ne omalovažuje, kakor bi to rad dokazal gospod Leduc. Mislim celo, da mu je sodnija ukazala naj se tako obnaša, zato da ne bi motili načrtov gospoda Monniera, ki se trudi, da bi odkril morilca. Pa tudi to veste, da drug drugemu nič ne privoščijo. Služinčad pansijona so že zaslišali. Kolikor vem so spisi na trinajstem okraju. Mogoče jih lahko dobite na vpogled."

"Ali veste za vsebino?"

"Tega vam žal ne morem povedati. Vendar najbrže ne bo nič posebnega, ker bi se drugače že kaj govorilo. Za vas pa bo že kaj zanimivega."

"Hvala vam, Gozlan," je odgovorila gospodična Rebell. "Vaš nasvet mi je kaj všeč. Ampak najprej se moram seveda preobleči, v tej obleki ni treba, da me kdo vidi. Popoldne vas ne bom potrebovala, ali ob osmih vas prosim, da ste pri meni, ker bom ponoči odpotovala."

"Vi nameravate na pot, kam pa?"

"To je za enkrat še moja tajnost, ki je ne izdam."

"Že razumem, službena zadeva."

"Da, kljub temu ni treba, da kdo o tem ve. Jutri zvečer moram vsaka-
kor nazaj, tako me vsaj nihče ne bo pogrešal. Želela pa bi, da pridete
drevi k meni v uniformi hotelskega uslužbenca. Preskrbite si tako uni-
formo!"

"V redu! Nasvidehje, gospodična!"

"Zbogom, gospod Gozlan!"

Detektivki se je posrečilo, da je dobila v roke stenogram o zasliševanju služinčadi pansijona Poupon. S predvezo, da je bila izvršena neka tatvina, so zaslišali gospo Poupon z vsemi njenimi uslužbenci. Marki Touars je že nekač let dva do tri zimske mesece preživel v pansijonu, v katerem so mu stalno rezervirali po devet sob. Večkrat je povabil goste in vsdrževal prijateljske vezi z aristokratskimi krogi predmestja St. Germaine. Pri Touarsovih niso sprejemali na določen dan. Tudi markiza je le redko kdaj sprejemala obiske. Sama je zapuščala hišo samo, če je šla k maši. Ožje prijateljice menda ni imela. Lastnica pansijona je na policiji popisala zakonski par kot zelo mirno, odlično gospodo; on je sicer nekoliko hladen, mogoče tudi nekoliko ošaben; ona pa da je zelo vpljudna in hudo pobožna. Izjave uslužbencev so v splošnem soglašale z izjavo gospodinje, čeravno je služinčad gospodov neprijazen značaj močnejše naglasila. Ostali gostje pansijona so bili sicer v stenogramu precej natančno karakterizirani, niso pa nudili detektivki nobenega posebnega zanimanja. Kje se je zakonska dvojica Touars izven hiše zadrževala, tega gospa Poupon ni vedela. Mislila pa je, da najbrže v tujini in na Rivieri. Brzokakve, ki so naznanjale prihod zakonskega para so bile odane tako v Londonu kakor tudi v morskih letoviščih.

14. januarja je bila dvojica na plesu, kakor so to potrdile izjave uslužbencev. Ostali najemniki zaradi mraza ta večer niso šli iz hiše. Predno sta odšla zakonca Touars na ples v opero, ju je obiskala dama v plesni obleki, ki se je pripeljala nekač po deseti uri z avtom. Zadržala se je pri Touarsovih le malo časa, nato pa se je z istim vozilom zopet odpravila. Te dame niso videli niti pred tem, niti pozneje v družbi markize. Uslužbenci mislijo, da mora biti dama bližnja sorodnica markize. Seberianca Blanche ni bila prisotna, ko se je pojavila neznanka, ker ji je mar-

kiza podarila vstopnico za opereto v Gaité-Lyric.

Iz nadaljnih ugotovitev je razvidno, da sta nosili obe dami na glavi svilen šal. Hišnica pa se je tudi še spomnila, da je tujka nosila s seboj veliko škatljo in misli, da so bile v njej cvetice. Tujka je imela na sebi neke vrste kostum, ki je v navadi o pustnih prireditvah. Obleka je bila rdeče barve, tujka pa je bila tudi močno našminkana. Hišnica je z neznanko razgovarjala in misli, da je pripadnica odlične pariške družbe. Čudno se ji zdi samo, da se dama ni najavila in da je vstopila v prostore Touarsovih kar na golo srečo. Mogoče pa je tudi, da je markiza in markizo srečala na stopnjicah.

Izpovedi uslužbencev glede povratka aristokratske dvojice s plesa so se popolnoma vjemale s pripovedovanjem sluge, ki je detektivki ob njenem prvem obisku pansijona, zaupal nekatere podrobnosti. Okrvavljeno reko markizo se v zapisnik zapisali kot čisto posrtranske okolščine.

Gospodična Rebeil je bila na eni strani kar zadovoljna z uspehi sodne preiskave. Na drugi strani pa ji je njeno samoljubje govorilo, da ne bo od njenega osebnega zasledovanja preostalo ničesar, če bo preiskava potekala v tej smeri. Razumljivo je, da budo vse zasluge pripisali v dobro g. Monnier-ju. To pa bo treba vsekakor preprediti. Laskala pa ji je vendarle zavest, da je tako spretno prišla na sled, po kateri sedaj počasi koraca preiskovalni sodnik. Nehote pa se ji je pojavilo vprašanje, ali ni bilo zasliševanje uslužbencev pansijona le preveč lahkomišno? Čeravno je sodnik stalno povdarjal, da bi mogel priti v poštev kot morilec samo možki neznanec, je vendarle preiskava sama povzročala dovolj vzrokov za opravljenje. Ali ni mogoče markiza smatrala zasliševanja uslužbencev kot svarilo in se zato odločila, da odpotuje? Njena pot v neposredno bližino državne meje je vendarle nekoliko sumljiva. Inez se je odločila, da si bo, če le mogoče, preskrbela zaporno povelje, kajti sedaj je že skoro docela verjela, da jo misli markiza popihati čez mejo.

Ko si je detektivka dosedanje činjenice razvrščala po spominu, je nadomoma pomislila, da ji je dosedanje življenje Touarsovih pravzaprav popolnoma neznan. Tudi iz stenografskega zapisnika policije ni o tem zvedela ničesar. In vendar je zelo lanko mogoče, da so se korenine vzrokov

za zločin razrasle že v preteklosti, in da mora biti še polno stvari, o katerih uslužbenci družine ničesar ne vedo. To je vendar stara navada plemstva: če pride v plemiških rodbinah do mučnih doživljajev, potem odpustijo pač vse uslužbenstvo in taka družina odpotuje za določen čas. Čez par let pa se zopet vrne v prestolnico s polno zavestjo, da je publika škandal že pozabila. Seveda, nekatere starejše družine s starimi devicami poznajo vsak škandal, ki se je dogodil med aristokracijo. Take stare tete ne poznajo usmiljenja in z vso odločnostjo odbijajo vsak stik s člani s škandalom obremenjene plemiške rodbine, vse tja do tretjega rodu. Krog njihovih znancev pa je zelo majhen. Kot največi "zločin" smatrajo v prvi vrsti poroke med neenakimi. "Zločin" je pri njih, če se plemič ali plemenitašinja poroči z navadnim zemljanom oziroma zemljanko, ki nista plemenitaga stanu. Te stare device tudi nimajo drugega dela, kakor da opravljajo od jutra do večera. Ponavadi so tudi zelo bogate in skope.

K takemu krogu spada tudi vikontesa d'Avicourt, ki jo je gospodična Rebell spoznala na policijskem ravnateljstvu. Tu so njena znanja večkrat potrebovali. Gospodična d'Avicourt je imela v svojem življenju samo to smolo, da je svoje že samo po sebi majhno premoženje naložilav vrednostne papirje, ki so nekega dne izgubili vsako vrednost. Tako se je morala iz svojega stanovanja v bližini elizejskih polj izseliti in se zadovoljiti s stanovanjem dveh sobic na trgu Pantheon na Montmartru. Del pohištva je razprodala, z ostalo opremo pa je sobici tako natrpala, da se je komaj obračala. Nekaj časa je živela od izkupička nakita. Nekega dne pa je prišla na misel, da bi svoja znanja o francoskem družabnem življenju časnikarsko obdelala in na ta način nekaj zaslužila. Že v najkrajšem času je na ta način postala priljubljena sodelavka elegantnih družinskih in športnih časopisov in prišla v tesnejše stike tudi s policijo, kateri je večkrat dajala koristne podatke, zlasti v slučajih, ko so policijski arhivi odpovedali. Da si prežene dolgočasje je gospodična d'Avicourt v prejšnjih časih izrezovala iz tujega časopisja in knjig izrezke o razmerah odličnejših družin. Te izrezke je zbirala in lepila v debele zvezke, ki so ji pri njenem sedanjem delu zelo koristno služili. Ko je Inez

Rebell stopila v njeno majhno stanovanje, je našla vikomteso pri pregledovanju teh zvezkov.

"Zopet prihajam po neko informacijo", je dejala detektivka.

"S katero vam bom z največjim veseljem postregla, ljuba gospodična. Sedite prosim... Ivana, čaj za gospodično -". Stara vikomtesa je sedaj že toliko zaslužila, da si je lahko privoščila celo služavko.

Vikomtesa d'Avocourt, čeravno ni bila neodvisna, je vendar ostala svetska dama. Njeni ljubki pokreti, s katerimi je mlademu dekletu stregla, neprisiljenost, s katero jo je povabila naj sede, vse to je komtesa pridobila v najvišjih krogih francoske družbe. Ta osebni takt ji je zato odpiral vrata med najvišje plmastvo. Kriminalistka, ki se je pa gibala v čisto drugem okolju, je bila vsa navdušena poslušati pripovedovanja stare gospodične. Vikomtesa pa ni bila samo odlična poznavalka opravljenih dogodivščin, pač pa zelo duhovita žena, ki je imela mogoče v krvi še nekaj starih nazorov, vendar pa prosvitljena dovolj, da je razumela nove tokove mišljenja, ki so v teh časih opajali ves francoski narod.

"Rada bi nekaj poizvedela o markiju Touars," je pričela Jnez.

Gospodična d'Avicourt se je za trenotek zamislila, nato pa pričela: "Ta gospod mora biti sedaj star nekaj nad petdeset let. Lepi Rudolf, so mu dejali. Že dolgo ga nisem videla in mislim da je že čisto siv, kar gotovo kvarno vpliva na njegovo lepoto. Družina Touarsovih je za časa revolucije obubožala. Nekaj sinov se je potepalo po vsem svetu. Bili so to sami pustolovci, ki so se poženili z dvomljivimi ženskami. Njihovi nasledniki pa se niso še pojavili na površju. Grajščino v Pirenejih so jim zažgali kmetje, ki so jih z vso silo tlačili in tudi ostalo njihovo premoženje, v kolikor ga vlada ni zaplenila, se je porazgubilo. Od česa so v zadnjih petdesetih letih nasledniki živeli, se ni zvedelo. Dobro poučeni ljudje so pripovedovali, da so se tisti, ki so živeli v Evropi in v boljših družbah, preživljali s kvartanjem in drugimi temačnimi posli. Vse to so pa uganjali tako spretno, da o tem javnost ni mnogo govorila. Kakor to pogostokrat nastane v izumirjajočih pokolenjih, tako so tudi nasledniki Touarsov izumirali drug za drugim. Pred tridesetimi leti je ostal Rudolf marki Touars zadnji, nekdanj tako ponosne in znamenite družine.

Njegovi predniki so mu zapustili edino neukrotljiv plemiški ponos - in vi, gospodična Rebell, boste gotovo razumeli, da od tega ni mogel živeti. Tudi v družbi ga niso posebno trpeli, ker je njegov izzivajoči značaj vsekakor odbijal. Celó vrsto dvobojev je imel na vesti, in ko sem ga pred več ko dvajsetimi leti zadnjikrat videla, je veljal za velikega pretepača, s katerim ni dobro imeti opravka. Rudolf je odšel v Španijo. Kdaj in koliko časa se je tam zadržal, ne vem. Vsekakor je aristokracija pred dvanajstimi leti zvedela, da je v pomorskem letovišču San Sebastianu spoznal damo, ki je pripadala finančnemu svetu in se z njo tudi takoj poročil. Ali aristokracija je bila navajena na njegove posebnosti in se za to za ta dogodek ni preveč zanimala.

Rekla sem ravno, da je to bila dama iz najbogatejših krogov. Povedati pa moram, da je navadna meščanka, rojena Gautier. Zakaj se je Rudolf Touars moral zadovoljiti s poroko izven plemenitaškega kroga, ni znano. Zelo verjetno pa je, da je za to imel čisto finančne razloge. Bankirska družina Gautier je doma iz Lyona, je izredno bogata, ker vzdržuje vse mogoče zveze s tujino. Markiza Touars se v Lyonu nikoli ni zadrževala. Poroko so praznovali v Barizu, nakar sta se zakonca odpeljala v tujino. Pripovedovali so mi, da sploh nimata stalnega mesta in da obiskujeta vse tiste znamenite kraje, kjer se lahko porabi mnogo denarja. Pozimi sta še vedno nekaj časa v Parizu. -- Ali va to zadostuje, gospodična Rebell?"

"Iskrena vam hvala za te informacije," je odgovorila detektivka, "vendar bi rada še nekaj izvedela o zasehnem življenju Touarsovih. Kakšen sloves uživata v pariški družbi?"

"Posbno družabna nista, od časa do časa vendarle obiščeta svoje znan--ce. Ob sprejemnih dneh pa tudi sama sprejemata. Njihov sloves je za sedaj najboljši in celo v ekskluzivnih salonih Saint Germaina je markiza, kot bivša meščanka, tolerirana. K temu ji niso pripomogli samo njeni milijoni, pač pa njeno v resnici ljubko obnašanje in velika pobožnost, ki je v pariških plemiških družinah še vedno znak posebne odlike. Po tej poroki se je seveda tudi marki unesel, njegov ponos ga tihči k molčanju. Pravi--jo, da se zelo spoštljivo obnaša in celo nekoliko oholo. Kljub temu napravlja najboljši vtis in njegova mrzla koreknost, ki je podobna anglo - saksonskemu žentlemenskemu ozračju, najde, kakor dobro veste, ravno v današnjih časih mnogo razumevanja."

"Kako visoko cenijo premoženje Gautier-jev?"

Vikomtesa se je komaj nasmehljala nato pa odgovorila: "Točen iznos je naravno znan samo družini, v splošnem pa jih cenijo na 80 milijonov frankov."

"Toliko?" Jnez ni mislila niti na deseti del te vsote.

"Celestina Gautier je dobila, ko je poročila Touarsa v gotovini pet milijonov. Poleg tega pa je prejela tudi od svojega očeta znatno premoženje. Njen oče ima še dva sina, ki sta mlajša od nje."

"Kaj vi vsega ne veste, gospodična d'Avicourt. Prav iskrena vam hvala! Moram vas zapustiti, moj čas beži."

Stara dama jo je še za trenotek ustavila. "Nočem biti preveč radovedna, moja mala detektivka, saj mi itak ne boste ničesar izdali - najbrž tega tudi ne smete. Ali, če policijska uslužbenka take poizvedbe išče o določeni družini, ji tega ne narekuje njena radovednost, pač pa mora za to biti določen vzrok, ki bo v tem slučaju samo kriminalne narobe. Ne morem si misliti, kaj naj bi bilo pri Touarsovih kriminalnega, ali na tem svetu je vse mogoče. - Zaradi tega bi vas vendarle rada vprašala: ali mislite, da bodo v kratkem o Touarsovih v javnosti govorili?"

Jnez je molče pritrčila.

"To je tudi vse, kar sem hotela zvedeti. Svoje beležke iz časnikov bom za to priliko pripravila, kajti vi dobro veste, da se bo časopisje za nje trgalo. Od te hitrosti so odvisni moji prejemki. Nasvidenje gospodična Rebell!"

VII.

Snežni metež je divjal po praznih pariških ulicah. Samo tisti zmrzli Parižani, ki so jih posli zapodili na ulico so s pospešenimi koraki oživljali puščobo. Mesto je izgledalo kakor izumrlo, velemestni promet se je odmaknil na pariške kolodvore. Tu so prodajalci časopisov, vsi zaripli v obraze s tresočim se glasom prodajali pariške bulvarne liste. Nočni brzec, ki vozi preko Dijona proti Švici je bil kljub vsemu polno zaseden. Čakalnice na kolodvoru so bile nabito polne. Tisti potniki, ki

so prvi dospeli pred peronska vrata, so s srebajočimi požirki pili čaj, pri tem pa nestrpno gledali na kolodvorsko uro. K tem nestrpnežem je spadala tudi dama, ki je v svojem škotskem plašču razodevala Amerikanko. Mesto čepice je nosila na glavi moder pajčolan. Tega je samo toliko dvignila, da je lahko posrebal nekaj kuhanega vina. Ko so se končno odprla peronska vrata se je dama z vso anglo-saksonsko mirnostjo vsedla. Celo na pripombo sprevodnika, da bodo najboljši prostori hitro zasedeni, je odgovorila s hladnim "very well" in spila še zadnji požirek kuhanega vina.

Šele ko se je urni kazalec pomaknil proti deseti številki, se je nemirno dvignila, zapustila čakalnico in se napotila k vratom, od koder so strme stopnice vodila do perona. Tu je nestrpno hodila semtertja. Medtem pa je prispel stasit livriran možakar s kovčkom v rokah, pozdravil damo in se opravičeval. Pri tem se je tako nerodno vedel, da mu je kovček zdrknil na tla. Že je vlak zapiskal odhod, vendar vse to Američanke ni motilo. Hitro se je prerila skozi množico in ko se je vspela na ploščad vagona, se je vlak že premikal. Sluga, ali kdor je že bil, je tekel z vlakom in zagnal kovček v vagon. Tudi še sedaj Američanka ni zaprla vagonskih vrat, pač pa se nagnila naprej in zaklicala služabniku: "Ostanite doma, v vsakem slučaju vam bom brzojavila, Gozlan!" Ne da bi čakala na odgovor, končno zaprla vrata, vzela kovček v desnico in se napotila po hodniku, da si poišče primeren sedež. Bila je gospodična Rebell.

Na hodniku so bile pokvarjene svetiljke, v kupejih pa skrbno zastrte. To je povzročilo detektivki dovolj truda najti markizo Touars. Končno jo je zapazila v kupeju prvega razreda samo. Ta okolščina je izgledala detektivki brezpomembna, saj ni nameravala spustiti se z markizo v kakršen koli razgovor. Nasprotno hotela je napraviti vtis, kakor da jo dama prav nič ne zanima in njeno amerikansko hladno obnašanje je v to svrhu kar dobro poslužilo.

Gospodična Rebell niti ni pozdravila ko je vstopila v kupe, pač pa v angleščini zamrmrala nekak "very well" in z drznim zamahom zagnala kovček v prtljažno mrežo. V naslednjem trenutku pa ga je že zopet prijela, odprla in celo vrsto najrazličnejših stvari zmetala na sedež. Pri tem se

je tako nevzgojno obnašala, da je v resnici vzela markizi vsako voljo za razgovor. Jnez Rebell je predobro vedela, da bi jo njena slaba anglešči na kaj hitro izdala. Istočasno pa si je tudi mislila, da je vsekakor potrebno, da se nekoliko nakrmi, ker vlak ni imel jedilnega voza. Použila je nekaj sandvičev in iz ploščate steklenice popila nekaj rdečega vina - ne da bi pri tem uporabljala kozarca. Po vsem tem je bila dovolj zavarovana, da je markiza ne bo ogovorila.

Kot svobodna "Američanka" je pričela nesramno in netaktno fiksirati svojo sopotnico. Na žalost je nosila markiza gost pajčolan in bi jo tujec zaradi tega le težko spoznal. Tudi Gozlan bi je kljub najtočnejšemu popisu, ki ga je dobil od Jnez, ne spoznal, če bi je ne spremljala na kolodvor njena sobarica Blanche. Iz tega vzroka je tudi zamudil na kolodvor, ker sta bili tudi markiza in njena sobarica precej v zamudi.

Ko se je prikazal sprevodnik v kupeju, da bi pregledal vozne listke, mu je detektivka stisnila v dlan srebren frank in dejala v slabi francoščini: "V Dijonu moram prestopiti, kaj ne?"

"Vsekakor, milostljiva, ampak takoj iante tudi zvezo. In vi morate tudi prestopiti v Dijonu," je dejal markizi.

Gospodična Rebell se je pomirila. Sedaj je vedela, da potuje markiza v resnici v Bensaçon. Potrebovala je temeljitega odpočitka, kajti tam jo je čakalo še težko delo, zato je gospodična Rebell zastrla svetiljko, odložila klobuk in pajčolan in se vlegla. Svoje telo je imela v popolni oblasti, zato se je tri ure pozneje točno zbudila, ko se je vlak približeval Dijonu. Izgledalo ji je, da je markiza pot predremala, sedeča v kotu kupeja. Jnez jo je skrbno opazovala, ko je v Dijonu prestopila na vlak za Bensaçon. Namerno se ni napotila v isti kupe, da ne bi vzbujala kakega sumnjičenja. Vlak je po tej progi vozil znatno počasneje, kar je vsekakor bilo ugodno za Jnez, ker je vlak prispel v Bensaçon ob zriin ji je tako bilo mnogo lažje zasledovati markizo. Vlak se je ustavljal na mnogih postajah, in tako je morala detektivka pogostokrat prekinjati spanje in paziti, da jo markiza ne popiha. Okrog osme ure je vlak privozil v mesto.

Umetnost prikritega opazovanja je bila detektivki dobro poznana in

tako je bilo mogoče tudi med množico na kolodroru obdržati markizo - stalno pred očmi. Ko je zapazila, da je markiza vstopila v voz, je tudi sama svojo prtljago vrgla kočijažu in mu ukazala naj jo pelje na mestni trg. V tem malem mestu bi bilo takoj sumljivo, če bi mu velela naj vozi za vozilom markize. Mestni načrt, ki ga je imela v torbici pa ji je tudi v tem neznanem mestecu pokazal smer markizine poti. Markizin voz se je ustavil na trgu pred malo vilo. Okrog trga je nekaj manjših hotelov in Jnez je zapovedala ustaviti pred "Zlatim angeljem", ki je stal nasproti vile kamor je vstopila markiza. Natančno je še videla, kako je aristokratinja ob njenem izstopu iz voza sprejela starejša dama, nakar sta se obbe pristrčno objeli in nato hitro izginili za hišnimi vrati.

Jnez je dobila sobo v prvem nadstropju. Naročila je obilen zajutrek in ko se je do dobrega nasitila je zasedla svoje opazovališče ob oknu.

Gospodična Rebell je bila ena izmed žena, ki začeto delo po navadi z vso energijo z uspehom končajo. Take žene ne odnehajo niti takrat, ko so se prepričale, da je uspeh brezupen. Zato tudi gospodična Rebell niti za trenotek ni podvomila, da je markiza Touars morilka Ernesta Pellitana. Dokazov za to seveda ni imela nobenih, pač pa celo vrsto domnev, katerim je sedaj iskala trdnejšo podlago. Kot lovski pes je sledila markizo v Bensançon, zelo radovedna, kako se bo njena nit v tem malem mestecu dalje razpletala. Klopčič je bil precej zamotan, vendar je verjela, da ga bo že v kratkem času razvozljala.

Hiša, ki jo je stražila, je napravljala dober vtis in v adresarju je našla, da je last rentnika Adama. S tem pa je tudi bila njena poizvedba v tem pogledu docela izčrpana. Pri izbihi hotela se je namreč v toliko zmotila, ker ji je "Zlati angelj" pred meseci menjal lastnika, osobje pa kraja samega ni poznalo.

Jnez je računala, da markiza ne bo zapustila hiše, kajti po naporni noči je bila gotovo zelo zaspala. Njena naloga je bila predvsem, da pregleda teren. V dopoldanskih urah je bilo na trgu precej živahno, čez poldan pa je trg ostal zapuščen. Vrata nasprotne hiše so se nekolikokrat odprla. Izstopila je služkinja, ki pa se kmalu zopet vrnila s košaroz nakuplj enim blagom. Popoldne se je prikazal na oknu obraz starejšega

gospoda, ki ga Jnez Rebell takoj z daljnogledom točnejše premerila. Ta pa je zopet kmalu izginil in vrata so ostala zaprta. Kmalu je nastopil tudi že mrak, ki je opazovanje onemogočil, ker je bil trg zelo slabo razsvetljen. Sobe v prvem nadstropju so bile razsvetljene, videti pa ni mogla ničesar razen zabrisanih senc izza zagrinjala.

Kriminalistka je sklenila, da se malo sprehodi, čeravno je bilo na ulicah zelo mrzlo in je pihal ledeni veter. Debela volnena oblačila so jo sicer dobro varovala, ali veter je tako močno razsajal s hribov, med katerimi je ležalo mesto, da ji sprehod ni bil posebno prijeten. Za posebnosti mesta se ni zanimala in stalno jo je nekaj vlekel v bližino glavnega trga. Nekoliko krat je premerila dolžino hiše ne da bi opazila kaj sumljivega. Hiša je bila že precej stara in se od drugih v njeni okolici ni razlikovala. Jnez je zavila v nekaj stranskih ulic z namenom, da bi pregledala ozadje poslopja. Hiše pa so bile zgrajene v popolnoma zaprtem bloku in je bil vsak pogled v ozadje nemogoč. Tudi je izgledalo nemogoče priti neopaženo v hišo, ker so to bile samo enostanovanjske vile.

Naslednje jutro je bila Jnez že v zgodnjih urah na svojem opazovališču, popolnoma oblečena, da bi v vsakem trenutku lahko stopila na cesto. Bilo je okrog desete ure, ko je pripeljala pred nasprotno hišo zaprta kočija. Gospodična Rebell je planila na cesto in ravno še videla, kako so se vrata kočije za njo zaprla. Konji so potegnili in le z največjim trudom je mogla zasledovati vozilo z očmi in obenem tudi zase najti voznika, kar pa se ji je vendar posrečilo. Cesta je vodila naprej ob -- reki Doub, ki je v tem času drvela z velikimi ledenimi kosi. Pot je nato zavila v velikem loku skozi precej ubogo predmestje. Hiše so bile tu že redko posejane ob klanecu proti gorovju pa so docela izginile.

Gospodična Rebell se je morala odločiti, da pred zadnjo hišo izstopi, čeravno je kočija markize Touars nadaljevala pot. Navkreber je moglo vozilo voziti počasi, verjetno je tudi debel sneg pokrival cesto po hribih in je sneg vsekakor zaviral hitrost vožnje. Končno pa je bila kriminalistka odlična hribolazka, kar ji je sedaj zelo prav prihajalo. Seveda bi ji bilo prijetnejše voziti se v zaprtem vozu, ker pa je hotela čim bolj prikrito doseči svoj cilj, je pač morala izbrati neprijetnejšo pot.

Z zemljevida je zvedela, da leži najbližja vas kake štiri kilometre od Besançonu.

V računu hitrosti pešačenja pa se je precej zmotila, predvsem tudi zato, ker je premalo računala s sneženimi zaprekami. Ko je prispela na vrh, je zapazila, da je voz že precej daleč pred njo. Če tudi se je trudila, da bi izgubljeni čas nadoknadila, se ji to ni posrečilo in že prekmalu se ji je kočija skrila za gričkom. Ta nedostatek jo je pa samo še bolj opogumil in ko je na novem vrhu zopet obstala, je zagledala v precejšnji oddaljenosti vasico Montereouge, vendar voza ni bilo videti nikjer, najbrže je že izginil za hišami.

Pot jo je zopet prevarila, bila je znatno daljša, kakor pa je domnevala. Ko je končno prispela v vas, ni bilo nikjer voza. Pri vaščanih pa je zvedela, da je odpeljal dalje, najbrže v naslednje naselje St. Cloy, eno uro hoda od tu. Gospodična Rebell je morala hočeš nočeš ugrizniti v kisló jabolko in nadaljevati pot peš, kajti vozila ni mogla najti nikjer pri kmetih, ki so jo precej sunljivo ogledovali.

Detektivka je pešačila dalje in že pri zadnjih hišah odkrila v snegu kolesnici voza. Cesta je potekala, kakor doslej, vodila je čez hribe in doline, po velikih ovinkih tako, da je bil vsak pogled zastrt. Vsekakor je ugotovila, da se je pričela cesta spuščati polagoma navzdol. Mraz je naraščal, kmalu pa je pričel pravi snežni metež, ki ji je preprečil vsako orijentacijo. Videla je komaj meter pred seboj. Sledove voza je sneg hitro zabil. Na zbrisih pa je bil snežni metež tako močan, da je jedva nadaljevala pot.

Pretekli sta že dve polni uri, odkar je zapustila vas in že davno bi morala dospeti v St. Cloy, vsaj po pripovedovanju gorjanov. Ali ti imajo svoje posebne ure in zato tudi zelo malo prave ocene za daljave. Snežna noja je postala čedalje težja, zlasti čevlji so odpovedali. Že po nekaj sto metrih je imela nogavice zkozi in zkozi mokre. Klobuk je bil ves premočen in debele kaplje so ji padale po hrbtu. Ko tudi po tretji uri še ni našla vasi, je bilo tudi z njeno dosedanjo korajžo pri kraju. Končno je tudi detektivka samo ženska in ta ženska se je pokazala v vsej svoji obliki. Pričela je krčevito jokati in s težkimi klipljaji je ostala na sredi snežne ceste.

Najraje bi se kam zakopala v sneg in tam ostala. Strašno nesrečno se je počutila. Ali to je trajalo samo nekaj minut. Zbrala je vso energijo, z mokrim robcem tiščala solzne oči, udarila parkrat močno z nogami ob tla in gazila dalje po snegu. Nekje mora biti vendar konec poti in ob poti mora nekje stati kaka hiša. Vendar je trajalo še precej časa, da je končno zagledala pred seboj kmečki dom. Ravno je hotela zaviti v hišo, ko je zapazila, da pripada poslopje večjemu naselju, zato se je vlekla dalje, kajti v vasi mora nekje stati tudi hiša, kjer Bog roko ven moli. Končno je tudi to gostilno našla. Ko je vstopila v toplo gostilniško sobo ni mogla spregovoriti nobene besede. Iz oči so ji lile solze in že v naslednjem trenutku se je sesedla na bližnjo stolicco. Zdelo se ji je, da bo padla v nezavest.

"Kaj pa vam je, gospodična?" je spraševala gostilničarka vsa prestrašena in se nagnila k detektivki.

Tuji glas jo je predramil. Zopet se ji je povrnil pogum in odgovorila je: "Mi morate že oprostiti, draga gospa. Hotela sem se malo sprehoditi. Sem pri sorodnikih v Besançonu, v snežnem metežu pa sem zgrešila pot. Kje pa sem pravzaprav?"

"V Fermebrebis-u, gospodična, precej daleč od mesta."

"Jaz pa sem mislila, da je to St. Cloy. V gostilni v Montereuge sem spila kozarec vina in se nameravala vrniti nazaj v Besançon. Verjetno pa sem pot zgrešila."

"Cloys leži nekoliko vstran od ceste. Od nas vodi do taj poljska pot. Sedaj pa potrebujete nekaj okrepčila. Vi bi ja skoro zmrznili pri tem vremenu." Gostilničarka, ki je bila pravzaprav kmetica je odhitela k bufetu in napolnila vinski kozarec brinjevca ter ga postavila pred Jnez. Skrbna krčmarica je v očeh mladega dekleta na mah pridobila vse njene simpatije. Čeravno v Parizu ni bila navajena v takih množinah piti žganja, je vendar v enem samem požirku izpraznila kozarec. To je bilo tudi edino sredstvo, da se je ubranila težkega prehlajenja.

"Škoda, da niste prišli pred četrto ure," je dejala krčmarica, "lahko bi se peljali v Besançon. Tu sta bili dve dami iz mesta na obisku pri gospe Rencoir, ki bi vas gotovo z veseljem vzeli s seboj... Kaj pa vam je,

gospodična. Vi postajate ja blede, izgleda, da vas je pot bolj zdelala, kakor pa si mislite."

Gospodično Rebell je v resnici stresal mraz, ali iz pripovedovanja krčmarice se ji je zdelo, da je izgubljeno nit zopet našla. Torej v Fernébrebis k neki gospe Renoir se je zatekla markiza!...Potrebno bo previdno poizvedeti, kako in kaj.

Ali še predno je mogla detektivka nekaj spregovoriti, ji je že žlobudrava krčmarica padla v besedo: "Vi ste vedno bolj blede, mala gospodična, mislim, da je najboljše, da se nekoliko vlačite, danes itak ne morete nazaj v mesto. Vreme je vedno hujše in tudi mrak se že bliža."

Detektivka je tudi sama sprevidela, da se danes ne bo mogla več vrniti v Besançon. "Zelo rada sprejem vašo ponudbo, draga gospa," je zato odgovorila, "ali mislim, da bi bilo boljše, če bi nekaj pojedla."

"Seveda boste lahko dobili vse, kar želite, ali zadovoljiti se boste morali s kmečko hrano. Pri nas ne jemo tako dobro, kakor b. mestu."

Čez dobre pol ure je detektivka že ležala v ogromni postelji v bližini tople peči. Krčmarica se je z ročnim delom v roki vsedla na posteljo mlade detektivke in gostobesedno pripovedovala najrazličnejše stvari. Detektivka je razumela speljati razgovor tudi na gospo Renoir.

"Ta gospa gotovo ne stanije stalno tu?" je vprašala Jnez.

"Ne, prišla je od nekod, pa niti sama ne vem pravzaprav od kod. Je zelo fina gospa, vdova po stotniku tujske legije, ki je padel nekje v Afriki. Živi zelo osamljena, čeravno še ni stara. Pravi, da je boleha in da je prišla v našo vas zato, ker ljubi samoto. Njen edini sin je bil vzgojen v Belfortu, nekaj let je živel pri njej tu, sedaj pa je službi v Marseju."

"Čudno zakaj je tako osamljena, mogoče je preživela kako zelo težko nesrečo," je pristavila Jnez.

Gostilničarka je postavila obe roki v bok in dejala s sočustvovanjem: "Mislim, da je svojega moža zelo rada imela, kajti vseh deset let, odkar je tu, ni odložila žalne obleke. Trikrat ali štirikrat na leto p. obišče brat njenega pokojnega moža, in zdi se mi, da je po njegovem odhodu še bolj potrta."

"Da, da - vsak ima svoj križ", je z narejeno sentimentalnostjo odgovorila Jnez, da bi še bolj razvezala jezik zgovorni krčmarici. Ta si tega tudi ni pustila dvakrat reči, in s solznimi očmi in številnimi vzdihji je pripovedovala vso, precej dolgočasno štorijo. Detektivka je večkrat vpadla s svojimi vzkliki sočutja, da bi na ta način čim več zvedela o preteklosti gospe Renoir. S spretnimi navskrižnimi vprašanji se ji je to tudi posrečilo. Kljub vsemu pa je ostalo glavno vprašanje, kaj je markiza Touars iskala pri gospe Renoir? - nepojasнено.

Ko se je krčmarica končno poslovila in jo pustila samo, se je Jnez spustila v globoko razmišljanje in poskušala razvozljati zvezo med obeh ženskama. Sedanjost gospe Renoir se je zdela brez madeža in tudi na sedanjosti markize Touars ni bilo ničesar. Vsekakor mora biti nekaj na njenih preteklostih. Ali kakšne naravi naj bi bila ta preteklost?

Detektivka je dobro vedela iz izkušnje, da prijateljstva, nagnjenja-zahvalnosti in druga plemenita čuvstva nikdar tako trdno ne povežejoju- di med seboj, kakor temna dela sokrivde. Kakšna vrsta tajnosti je vezala obe ženi, tega si gospodična Rebell ni znala razložiti. Vsekakor je zelo verjetno, da je bil umorjeni Pellitan v kakršnikoli vzročni vezi z markizo - posebno v slučaju, če je bil klobuk v resnici njena last. Gospodična Rebell se je bridko kesala, da svoje pozornosti ni posvetila lastnici klobuka in se podala na stranpota, ki jo bodo mogoče odvrnila od pravega cilja. Najrajše bi kar sedaj takoj govorila s preiskovalnim sodnikom. Ali ležala je v postelji, na pol zmrzla v gostilniški sobi hribovske vasi.

Šele kasno popoldne naslednjega dne se je zopet našla v svoji sobi pri "Zlatem angelju". Skrb gostilničarke jo je spravila na noge in za 20 frankov jo je voznik pripeljal nazaj v Bensaçon. Postrežba vhotelu je bila tako pomanjkljiva, da njene odsotnosti niti zapasili niso.

3. previdnimi vprašanji je detektivka vsekakor ugotovila, da se je markiza Touars zopet odpeljala. Opazili so, da je vstopila v vlak za Pariz. Torej je njena pot dosegla svoj cilj? Kateri izmed obeh žena, gospe Adam ali gospe Renoir je pot veljala? Na to vprašanje ni vedela odgovora.

V mestecu seveda ni imela nobenega opravka več, zato se je z nočnim

vlakom odpeljala v Pariz. V kupeju je našla samotnega potnika, ki je bil sicer že starejši gospod, čutil pa se je še zelo mladiga in poln življenja, kajti detektivki se je pokazal kot izredno postrežljiv.

Gospodična Rebell bi sicer najraje nekoliko zakimala, ali iz govorenja sopotnika je spoznala, da je doma iz Besançonu. Na njegova vprašanja je zato zelo vljudno odgovarjala in se celo z njim šalila. Pri vsem tem pa je ves razgovor previdno speljala na opravljanje meščanskih družin v Besançonu.

"Večkrat sem slišala ime neke madam Adam, ki stanuje na glavnem trgu, kdo je pravzaprav ta gospa?" je vprašala.

"Adam iz glavnega trga - je dobro povedano, ljuba gospodična," se je zasmehljaj zgovorni sopotnik in pri tem pokazal polna usta zlatih plomb. "Mcž je bil nepomemben uradniček. Nekega dne pa mu je padlo v glavo, da bi si ustvaril potrebno zakonsko oporišče. Našel ga je pri neki sobarici, ki je služila pri bogati bankirski družini v Lycmu. Bankirjeva žena je ravno takrat umrla in je svojim uslužbencem zapustila znatne vsote denarja. Za Bensaçon so Adamovi bogati. A ostalem je gospa Adam izvrstna gospodinja. Kot bivša sobarica zna s služinčadjo odlično postopati, drugače pa je precej povprečna."

Detektivka je s polnimi usti in ušesi prisluhnila. Torej prešnja služkinja družine Gautier, to je gospa Adam. Njena misel, da leži skrivnost v preteklosti je bila torej vsekakor pravilna. Gospodu, ki je z gostobesednostjo pridno nadaljeval, je precej suhoparno odgovarjala, ker so njene misli bile čisto drugač. V Dijonu je vso stvar tako uredila, da je dobila zase poseben kupe in vso progo do Pariza prespala.

VIII.

Preiskovalni sodnik Monnier je bil še zaposlen in tako je morala gospodična Rebell stopicati po temačnih hodnikih sodnjiskih zaporcov in čakati, da jo sprejme. Nazadnje se je vsedla na stolicco v kotu hodnika in pričela odvijati paket, kamor ji je madam Zephirienne zavila nekaj sandvičev. Šele ko je dospela v Pariz, se je spomnila, da je pozabila brzo-

javiti Gozlanu. Zaradi tega je ostala ves dan brez vesti. Jules Martin se je na žalost odpeljal v Nico, da aretira nekega krivega igralca. Teta Zaphirienne pa tudi ni vedela več, kakor ostala publika. Tudi na trinajstem policijskem okraju ni mogla ničesar zvedeti.

Sandviči so bili zaviti v policijski dnevnik, ki ga pariška policija izdaja vsak dan za svoje uslužbence. Med prigrizki je iz dolgočasje prebirala dnevnik. Med najdenimi in izgubljenimi stvarmi je našla razne zanimivosti. Naenkrat pa je s posebno pozornostjo zapičila oči v tole novico: "Našla se je jopica in damski plašč iz črne svile. Plašč je bil s krvjo poškopljjen... v veži hiše v Rue Lechelle. Stvari so spravljene na 14. policijskem revirju."

Rue Lechelle prečka vendar Rue Vivienne, v kateri je bil Ernest Pelitán umorjen... Ali ni mogoče med najdenimi stvarmi in zločinom kaka vzročna zveza?

14. policijski revir ni bil posebno oddaljen. V desetih minutah bi mogla Jnez dospeti tja. Kljub temu je zaradi sigurnosti telefonirala in vprašala ali so oblačila še tam. To je zelo pametno storila, kajti iz policije so ji odgovorili, da je preiskovalni sodnik Hirschpauer oblačila zaplenil s sumnjičenjem, da bi mogla biti v zvezi z nekim pretepom v Rue Lechelle. Po končanem pretepu so našli nekega moškega težko ranjenega, zaslišati pa ga radi zadobljenih ran niso mogli.

Ne glede na domneve g. Hirschpauerja je gospodična Rebell že v naslednjih desetih minutah iskala po ogromnem poslopju inkriminirana oblačila, ki jih je tudi kmalu našla. Jnez je predmete preiskovala z vso pažnjo. Jopica in plašč sta bila iz težke svile, jopica že precej ohncšena. Plašč je bil povprečne kakovosti in še skoro nov. Madeži krvi so bili na sprednji strani. Kemična preiskava je ugotovila človeško kri. Ko je detektivka natančneje pregledala jopico je tudi na njej našla nekaj sledov krvi, ki so kazali nadaljevanje sledov, ki jih je opazila na plašču. Krajnik jopice je bil ves zamazan, del reverja je bil odtrgan. Izgledalo je, kakor da bi bil lastnici prevelik. Iz tega kakor tudi iz oblike plašča je sklepala, da je pripadal sloki in visoki dami. Nosila pa ga je najbrže ženska, ki je bila precej manjša od nje.

Jopico in plašč, drug v drugo zavita, so našli v kotu stopnjišča v hiši števil. 49 v Rue Lechelle. Svitek je bil pokrit s tenko plastjo prahu, iz česar so skleпали, da je ležal tam že nekaj dni. Hišo so obiskovale razvpite ženske in je napravljala slab vtis. Važna je bila izpoved hišnice, ki je izjavila, da je ključavnica hišnih vrat že nekaj tednov pokvarjena in da so vrata zaradi tega ponoči samo priprta ne pa tudi zaklenjena. Točna preiskava pa je dognala, da se vrata sploh nikdar ponoči niso zapirala zaradi obiskov pri hišnih stanovalkah. V hiši ni nihče hotel priznati, da so najdene stvari njegova last. Policija je tudi dmatrala, da je zelo malo verjetno, da bi nekdo, ki sam stanuje v hiši, stvari skrival v temačen kot. Z gospodom Hirschauerjem pa je bila detektivka istega mnenja, da je moral stvari skriti nekdo, ki mu je bila hiša vsaj nekoliko poznana.

Pri teh preiskavah, ki niso spadale direktno v delokrog njene sedanjih naloge je izgubila debelo uro časa. Ko se je gospodična Rebell javila pri preiskovalnem sodniku Monnierju, jo je ta že pričakoval. Kot vedno je bil tudi sedaj eleganten, ošaben in mrzel. Bolj je bil podoben salonskemu gizdalinu, kakor pa sodniku.

"No, kaj ste dosegli, gospodična?" je vprašal, ko je vstopila Jnez.

Precej se je razburila videč, da postopa z njo kakor z neko kmečko rumplo, vendar je ostala mirna. Končno je bila ja samo slabo plačana policijska pomočnica, gospod Monnier pa vpliven uradnik. Z vso jasnostjo je pripovedovala o potovanju markize in kaj je vse zvedela na poti. Tudi sumničenja glede najdenih oblačil je omenila.

"Pojte, pojte s svojimi teorijami," je odvrnil g. Monnier razdraženo. "Že večkrat sem vam dejal, da hočem samo dejstva. S takimi sumničenji, ki jih vi prinašate ne pridemo nikamor. Stražnik Bellac je iz čisto drugega testa. Vi najbrž ne veste, da je odkril ženo umorjenega Pellitana!"

Gospodična Rebell je pobledelela. Njen ponos je bil zadet v polno. Gospo Pellitan so odkrili?! In to je storil navaden stražnik, ki ničesar ne ve o kriminalistiki. Njegov glavni posel je, da zapisuje prenaagle avtomobiliste in neprevidne voznike. Temu se je torej to posrečilo, kar bi ona sama morala storiti.

"Ali bi lahko videla raport o odkritju?" je vprašala sodnika.

"Seveda." Gospod Monnier je skrbno listal po spisih, ki so ležali pred njim in ji nato izročil nekaj listov.

"Ali je jetnik že spregovoril?" je vprašala radovedno gospodična Rebell.

"Še ne. Je zelo trd značaj, niti pretnje niti dobre besede ga ne ganejo. Celo z jetnišničarji ne spregovori niti besede. Odkar je v zaporu, ni še nihče slišal glasu od njega.

"Zelo čudno," je odgovorila detektivka, "tako obnašanje vsekakor ni gola izjema. Kriminalni arhivi pogostokrat pripovedujejo o takih slu---čajih. Jetniki pa ponavadi svojo molčečnost prekinejo vsaj v štirih tednih. Saj je tudi naravnost obupno, osamelost v zaporih povečavati še z močečnostjo."

"Za ženske vsekakor," je pripomnil g. Monnier mrzlo. "Zdi se mi, da prihaja jetnišničar z jetnikom. Prosim pojdite v stransko sobo in izročite potem spise mojemu pisarju, če vam bom imel kaj naročiti vam že sporočim."

S temi besedami je bila detektivka odpuščena. Globoka rdečica ji je stopila v lica ob misli, da postopa sodnik z njo kakor z ljudsko-šolsko učenko. Vedela je, da je pač vzrok v tem, ker še do danes ni pokazala v tej preiskavi nobenega dejanskega uspeha. Zelo radovedna pa je bila na poročila stražnika Bellaca. Pri tem se je še izkazalo, da ji sodnik najbolj zanimivega dela niti ni pokazal. Spis, ki ga je imela pred seboj, je pričeval še le s štirinajsto stranjo, tako da ni prav nič vedela kako je prišel stražnik do svojega cijla. To prikrivanje ni bilo nič izjemnega. Sodnik in kriminalisti so pač različni ljudje, si je dejala in pričela čitati:

"...sem našel umorjenčevo vdovo končno v hiši števil. 28 v Rue Babylonne. V adresarju je naznamovano ime Pellitan samo v Rue Guenegaud, zato sem domneval, da je moral z neko osebo stanovanje menjati. Hišnica je iz fotografije takoj spoznala najemnika (A, si je dejala Jnez, na ta način je žensko odkril). Najemnik je živel pod napačnim imenom Bénéit. Pozvonil sem v četrtem nadstropju in ko mi je sobarica odprla, sem ji dejal,

da bi želel govoriti z gospo. Po majhnem trudu se mi je vendar posrečilo dospeti v salon. Soba je bila dragoceno opremljena, nekaj divanov, naslanjačev, obloženih z blazinami, je bilo razmeščenih okrog mize, na katerih je bilo več ogromnih kitajskih vaz. Povsod je bilo vse polno pregrinjal in v enem kotu popolna oprema srednjeveškega viteza. Vsedel sem se, in ko sem okoli natančneje ogledoval, sem zamogel razločiti govorico dveh žena, ki sta šepetali v sosednji sobi. - "Kaj pa hoče?", je vprašala ena - ,Tega ni povedal. Dejal je, da želi govoriti z gospo in se je lepo vsedel v salon..." - ,Zakaj pa niste povedali, Ivana, da me ni doma?" - ,Tega mi, gospa, še nikoli niste ukazali." Kaj sta ženski dalje govorili nisem mogel razumeti. Kmalu pa so se odprla vrata in vstopila je gospa.

Človek bi lahko mislil, da je še mlada deklica, kajti bila je sloka, mlada, prijetnega obraza in koderastih plavih las. Le okrog ust so se vtisnile poteze, ki so odkrivala zakonsko gospo. S komaj vidnim poklonom je pozdravila in dejala z mirnim in prijetnim glasom:

„Želeli ste govoriti z menoj... s čim vam lahko postrežem?"

Zavedel sem se, da so večkrat najbolj neumna vprašanja, najučinkovitejša, zato sem dejal: „Gospa Pellitan, policija se čudi, da puščate svojega moža v mrtvašnici.“

Kakor, da bi jo zadel z bičem se je strsla. Vendar samo za trenotek, nato pa zaničevalno odgovorila: „Motite se, imenujem se Benoît.“

„To mislite vi“ sem odgovoril, „vendar ni tako, pravo ime vašega moža je Pellitan.“

Niti ta ugotovitev je ni spravila iz tira. „Gospod,“ je pričela, „vi ste na napačni poti. Vem, da se je moj mož zaradi nesrečnih razmer v svoji mladosti srečal z ljudmi, ki se jih mora sedaj sramovati. V tem spada tudi Ernest Pellitan. Moj mož je na žalost v njegovi oblasti in se ne more zoperstavljati vsem zahtevkam tega Pellitana. Zaradi njega je moral sedaj na daljšo pot.“

„Vsekakor pot v deželo, iz katere ni povratka,“ sem resno pristavil.

Nato sem ji izročil eno izmed fotografij, ki so jih napravili v anatomičnem inštitutu. S strašnim vzklikom strahu je motrila fotografijo,

medtem ko si je z drugo roko pokrila oči.

„Andrej,“ je pretresujoče zavpila, „pa to je Andrej Bénéoit, moj mož.“

„To smo že dolgo vedeli, ampak navažno se je imenoval Ernest Pellitan.“

„Z blodečimi očmi me je pogledala. Na ime Bénéoit sva se poročila, lahko vam prinesem poročni list“, je odgovorila mlada žena s strašno bolečino, ki ji je jok stiskala v grlu. Takoj je tudi prinesla poročni list z imeni Andrej Bénéoit in Ema Bénéoit, roj. Dalmas, ki je bil od oblasti pravilno izstavljen.

Takoj sem vso zadevo prijavil najbližji policijski stražnici in zahteval, stanovanje zastražijo. - Bellac, stražnik.“

Iz nadaljnega je izhajalo, da oblast ni našla v stanovanju nobenega obtežilnega gradiva. Zaslisevanje obeh služkinj je bilo brezuspešno in tudi gospa Bénéoit ni mogla ničesar izpovedati. Ostala je pri svoji izpovedi, da je njen mož zaradi mladostnih prestopkov padel v roke nečastnih ljudi, ki so ga izkoriščali in katerih se ni mogel znebiti. Še vedno je niso mogli prepričati, da sta Bénéoit in Pellitan ena in ista osebnost. Pri zasliševanju je mnogo prejkala in s težkim hlipanjem izgovarjala besede, tako da je morala posamezne izpovedi večkrat ponoviti, da so bile sploh razumljive.

Na koncu spisa je našla še dva lista, na katera je preiskovalni sodnik zabeležil svoja opazovanja in ki sta gotovo pripadala nekemu njegovemu poročilu na državno pravdnishstvo. Ko je tudi ta dva lista prečitala je morala gospodična Rebell kar priznati, da ima preiskovalni sodnik več opazovalnega čuta, kakor pa je domnevala.

Dodatki preiskovalnega sodnika Monnier-ja pa so glasili:

„Izpoved gospe Bénéoit je lažnjiva. Pri zasliševanju je vedno pričela jokati in hlipati, če ji je bilo postavljeno kako neprijetno vprašanje. V odmorih pa je vedno našla toliko časa, da je odgovor temeljito premislila in zato ni prihajala v protislovja. Zelo je verjetno, da se je izmišljeno pripovedko o temnih prijateljih, ki so njenega moža že od mladosti zasledovali, naučila na pamet, kajti vedno in vedno je to pripovedko z istimi besedami ponavljala. Lahko pa je mogoče, da ji o dvojni eksistenci Bénéoit-Pellitan ni bilo znano.“

(Dalje prihod.)

KLIC IZ DOMOVINE

(Lojze Golobič)

Janez Boltar služi vojake že peti mesec. Ordonanc je v internatskem odseku. Pometa sobo, puha s cunjjo prah z miz in s sten in na pošto nosi vsako popoldne pisma. Sicer pa dremlje pred vrati in čaka na klic zvonca.

Mimo me prinese veter s kupom listin.

"Janez, mrha, samo spiš."

"Drugega posla nimam," se odreže.

Pa vem, da ga ima: potuje...

Janez je vzidan med štiri visoke stene; mrzlo in vlažno puhti iz njih. Nič ne diši po svetlobi, po mladih trtah in breskavh in cvetočih jablanah. Doma, oj doma! Tam ni sten. Tam je vse razmaknjeno, še stropa ni. Le nebo se boči, strašno daleč nad hišami in njivami, še tam je odprto zlato okno do samega Boga...

Janeza je mati rodila, ko je trte okopavala na semiških rebreh. Tu je z mladikami poganjal in z grozdi zorel. Na srce so se mu naslanjale prevezi. Zato pozna vsako trto po imenu, po starosti, po pridnosti. Kakor piščanec. In nič ni mislil, da bodo nekoč prišli ponj in ga odtrgali od zemlje trt, ki mu je tako pri srcu.

In ali je Janez kriv, da sliši v te mrzle stene ponoči klice: "Janez, Janez..."

Trte ga kličejo in brajde in grozdi; zapuščeni otroci. Le napol izdahnjeni glasovi se ga dotikajo: "Janez, vrni se..."

Ob takih jutrih je Janez gluhi in slepi za ljudi, za kraj, za čas.

In če mu nekdo, ki je tudi bolan po domu, imenuje trte, se Janez zataji: "Kaj trte, kaj oče, kaj mati! Čakajo naj!" In povesi oči ko zločinec. Sram ga je ljubezni.

Kaj pa potem iščeš kupcev, Janez, za hlebec - da bi imel za peronsko karto in gledal, ko vlaki bežijo v Slovenijo?... In loviš sapo od čakanja, da ujameš vsaj vonj, ki se drži potnikov: morda so se vozili mimo tvojih trt... Pa vlaki so polni tovarišev v sivih oblekah. Vsa okna so razkoračena od veselja; od vseh strani pesem: domov, domov, Janez, domov...

Nekoč pa je prebledel od iznenadenja: glas iz domovine, Janezev sosed.

"Kako je tam?" dahne Janez vanj.

"Vse je golo. Obrali smo trte in vrtove, njive obrnili. Kašče so nabite, sodi šumijo. Uživali bomo..."

"Pa vino?"

"Kakor kri."

"Pa oklicev je kaj padlo?"

"Vse se ženi."

"Pa Barbka?"

"Tebe čaka."

"Čaka", je ponovilo Janezevo srce, "mene čaka..."

Po takih viđenjih je Janez ponorel. Smejal se je in smejal: sebi in ljudem in krtači, na kateri se je vozil po parketu, in sekiri, ki mu je je pol v polenu ostalo.

O božiču bo imel šest mesecev službe. Takrat dobi pravico za delni dopust. Daleč je še, oj daleč. Vendar bo že te dni nesel h krojaču kapo in hlače, da jih po njem izmeri in skroji. Kakor vlit bo. In svetle gumbe bo vbodel na rdeči všivek pod vratom. In zlate številke na rame. Nekje si bo izposodil nož, nihče ne bo vedel, da ni borec. Tako bo hodil po vasi. Ljudje bodo rekli: Kakor oficir! In kaj boš rekla ti, Barbka?

In potlej bo božič. Božič je samo v decembru.

Saj Janez ni nič mislil, nič govoril, samo stalo je pred njim kakor daljna ljubezen.

V božiču se nekaj skriva, česar ne vidimo. Vse nas poniža v otroke. Vsi iščemo mah, vsi stojimo v kotu kakor v cerkvi. Glave odkrijemo, ko pastirce in ovčke sadimo v mah. In ko prižgemo sveče in se jaselce zasvetijo ko repatice, takrat vsi pokleknemo in molimo kakor nikoli več v letu. Nič ne vemo: samo molili in jokali bi...

In za tem polnočnica; pa baklje po potih in stezah v dolgi procesiji; le možnarjev ni: takrat ne streljamo, bojimo se, da bi nam nekam odneslo to sveto tišino, ta skriti mir. Vse mora biti tiho, le široki kosmi morajo padati, da bo jutro po sv. večeru težko od snega, da bodo planjave vse bele...

Oj to noč, to noč doma!

Mesec dni pred božičem piše Janezu oče: "Vse luknje smo zamašili, toliko letine nam je Bog dal. Vsega imamo, samo tebe ne... Pridi za božič!"

ali bi, pa čakamo, da boš tudi ti na kolinah. Oni sod pri zidu še ni prpt. Ti mu boš pipo pribil..."

V Janezu je klicalo: božič, božič!

Ko so stari vojaki odhajali domov po civilno obleko, je Janez naročil mačinu: "Reci mojim, da pridem. Načelnik mi je dal 14 dni..."

Zadnje dni Janez ni bil več Janez. Obraz mu je vedno drgetal v nemiru: vsa kri se je tu sešla; kakor da ima že kovčeg v roki in se boji zadržati. Vedno se je premikal. Hodil je sem, hodil tja, pa ni vedel čemu. Ko je jedel, so mu celi kosi v grlu zaostajali. Preveč je bilo v prsih pričakovanj, nič več ni moglo noter.

Neki popoldan so se vrnil stari vojaki s civilno obleko; Janezov do mačin z barigelco vina.

"Čakajo te ko princa!" je povedal.

Janez je namočil usta v pipačo, v kri semiških trt. Daleč so časi, ko je zadnji krat pil. Šest mesecev! In od sreče, od močnega soka se je opomakal...

Ta večer so ga čitali v knjigi zapovedi: "Janez Boltar - požarni v tretjem nadstropju od osmih do enajstih! - "

"Dobro, dobro", je zamrmral Janez, "nocoj požarni v tretjem nadstropju, čez sto osem in šestdeset ur pa bom požarni v hramu na rebri; in če bočete celo noč..."

Ob osmih se je prizibal Janez v tretje nadstropje. Prislonil se je k oknu: "Vsi so legli v posteljo, dvorišče je prazno. Da bi tri ure stal na tem mestu? Ne, Janez bo sedel. In ko bo slišal korake, bo skočil ko zajec... Le še enkrat me boste pribili na to mesto, potem - božič..."

Usedel se je na kamenite stopnjice, glavo je naslonil na zid. Misli so mu odpotovale: Še nekaj dni - kakor kaplja kanejo in odnesel ga bo vlak. In potrkal bo na okno.

Plahi glaas materin: "Kdo je?"

"Medved", bo zarenčal. "Naš medved, naš Janez, "bo skočil oče s postelje.

In luč in tekanje in nemir in...

"Mrha, spiš?!" je sunil Janeza dežurni oficir: "Jutri na raport! Sedem dni boš sedel..."

Janez je strašno odprl oči in usta in roke - tisto noč ni več zaspal.